עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פי"ג מהלכות גירושין הלכה יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף ג:

צא ב מיי' פי"ב מהל' עדות הל' ג ופי"ג מהל' גירושין הלכה י סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סימן לד סעיף כו:

צב ג מיי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יד טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ג:

צג ד ה מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה א ה טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף א:

צד ו מיי' שם טוש"ע אה"ע סי' יב סע"ב:

צה ז שם סעיף א:

[א]גולן דדבריהם כשר לעדות אשה גולן דדברי תורה פסול לעדות אשה נימא רב מנשה דאמר כר' יהודה אמר לך רב מנשה אנא דאמרי אפילו לרבנן וטעמא דרבנן הכא כדרבא דאמר רבא (א)[ב]אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה אמר לך רב יוסף אנא דאמרי אפי' לרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ורב מנשה דאמר כרבי יהודה: הרגתיו כו' הרגנוהו תנשא כו': מאי שנא הרגתיו ומאי שנא הרגנוהו אמר רב יהודה באומר אני הייתי עם הורגיו [ג]והתניא [ד]אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגיזת קפוטקיא ואמר להם לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד ואמרי לה בכניסתו ללוד והשיאו את אשתו אמר להם [ה]משם ראיה [ו]באומר אני הייתי עם הורגיו והא לסטים קתני שנתפס ע"י לסטיות והא יצא ליהרג קתני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי וקטלי: **מתני'** [ז]החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה [ח]מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד: **גמ'** הא התירה ישאנה במאי עסקינן אילימא בחד חד מי מצי מתיר והאמר [ט](רב אמר) ר' חייא בר אבין אמר רב עמרם [י]תנא התרת נדרים בשלשה ואלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין לעולם בחד [כ]וכדאמר רב חסדא אמר ר' יוחנן ביחיד מומחה [ל]הכא נמי ביחיד מומחה: מיאנה או שחלצה וכו': טעמא דב"ד הא בתרי לא מ"ש מהא [מ]דתנן [נ]עדים החתומים על שדה מקח [ס]ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון [ע]בפני שנים קמשמע לן מיאון בג' איבעיא להו כנס מהו שיוציא רב כהנא אמר כנס מוציא רב אשי אמר כנס אינו מוציא תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר כנס אינו מוציא אמרו ליה רבנן לרב אשי [פ]גמרא או סברא אמר להו מתני' היא [צ]הנטען משפחה ונשתחררה מעובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציא אלמא ברננה

גולן דדבריהם. כמו מפריחי יונים ומשחק בקוביא דתנן (ר"ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועלה אמר רב מנשה זאת אומרת גולן דדבריהם כו': רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי' אמר פלוני רבעני לרצוני הוא ואחר מצטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אצל חברו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרצוני דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו: **ואין אדם משים.** את (א) עדותו עדות אצל עצמו ליעשות רשע. והא דקי"ל (ב"מ דף ג.) הודאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא: **ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן.** הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרב מנשה דאמר הא דדברי תורה פסול: **אלא רב מנשה דאמר כרבי יהודה.** והכי מיתוקם סוגיא רב יוסף מוקים לרב מנשה כרבי יהודה ורב מנשה מוקי לרב יוסף כרבי יהודה: **אני הייתי עם הורגיו.** אבל לא נגעתי בו: **ע"י לסטיות.** לפי שהיה עמהן: **מתני' בנדר.** שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ובאתה לחכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה: **לא ישאנה.** משום חשד: **שהוא ב"ד.** כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה ביחידי דקי"ל(ט) חליצה ומיאון בג' ותלתא לא חשידי: **גמ' הא התירה.** ואח"כ מת בעלה או גירשה ישאנה שאין כאן חשדא: **לעולם בחד.** ודקשיא לך מדקתני שאסר מכלל דבר מישרי הוא אין ביחיד מומחה וכדרב חסדא בנדרי' בפרק נערה המאורסה: **ב"ד.** ג': **לא חשו חכמים לדבר זה.** לומר לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח וכן העד של גט לא ישא את האשה: **היא גופה.** כלומר ה"ה דתרי נמי לא חשידי והא דקתני שהוא ב"ד לאו משום לאפוקי מחשדא אלא לאשמועי' דאין מיאון בפחות מג' ולאפוקי ממאן דאמר בפ' [ב"ש] (לקמן קז:) מיאון בשנים: **כנס מהו שיוציא.** אחכם ואמביא גט [א] קאי: **גמרא או סברא.** האי דאמרת כנס אין מוציא:

משום דעד השתא איירי בהצלת הורג ורובע ורובע מסיק לה והרוג נמי לא משום שנאה פסיל ליה התם אלא אמר רבינו יצחק דמיפסל משעה שנעשה טרפה דטרפה פסול להעיד כדאמרי' בסנהדרין (דף עח. ושם) וה"ר יוסף מאורליינ"ש מפרש דפריך מהרוג ונרבע שיילו כשהם קרובים להורג ורובע וקשה לר"י דאין ה"נ דנהי דבהרוג ליכא למימר דאין ה"נ שיליל דהרי חייב הכתוב מכה אביו מ"מ מנרבע מאי פריך וכ"ת בנרבע נמי דהא דרשינן בסנהדרין (דף נד.) ערות אביך ממש שרבעו ה"מ לענין כרת אבל מיתה לא אשכחן: **רבא אמר אדם קרוב אצל עצמו.** הקשה ר' יצחק בן אברהם דבפרק שני דכתובות (דף יח: ושם) מסיק (ס)רבא גופיה גבי הא דתנן התם אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנים לומר אנוסים היינו לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו מחמת ממון אין נאמנים ואמאי אין נאמנים דהוה לן לפלוגי דיבורא ולומר דאנוסים היו ולא מחמת ממון אלא מחמת נפשות ואומר ר"י דלא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר דמדאורייתא' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד א"נ התם בכל ענין שהם אנוסים אם לא מחמת נפשות הוו רשעים הלכך לית לן למיתלי באונס מחמת נפשות דהוי מיעוטא א): **ואין אדם משים עצמו רשע.** היינו לפסול את עצמו אבל נאמן הוא לומר גבי אכילת חלב מזיד הייתי כדאמר בכריתות (דף יב. ושם) דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה לפי דבריו והא דקאמרינן בהאיש מקדש (קדושין דף נ. ושם) גבי הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא דלא עביד איניש למשוי נפשיה רשיעא לומר מזיד הייתי לאו משום שלא יהא נאמן לומר מזיד הייתי דפשיטא דנאמן אלא כלומר שאין ברצון אומר בענין דמשוי נפשיה רשיעא וא"ת דהשתא משמע דנרבע לרצונו פסול לעדות ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:) איכא למ"ד דחשוד על העריות כשר לעדות וי"ל דהתם בחשוד שהוא פריץ ומתייחד עם העריות ולא ודאי בא על הערוה כדפי' התם בקונטרס ומאן דפריך התם עני מרי ארבעים בכתפיה וכשר היינו משום דמלקין על לא טובה השמועה וא"ת וכי ודאי בא על הערוה אמאי פסול הא רשע דחמס בעינן שיהא רע לשמים ולבריות וזה אין רע לבריות כגון אוכל נבלות להכעיס דכשר לרבא בפרק זה בורר (שם כ"ז.) וי"ל דהוי כמו אוכל נבלות לתאבון דפסול לכולי עלמא אע"פ שאין רע לבריות דכיון דחשוד לעבור בשביל הנאת עצמו חשוד נמי להעיד שקר בשביל ממון והכי נמי בא על הערוה: **לימא רב יוסף דאמר ברבי יהודה.** *תימה דהכא לרבי יהודה לית ליה פלגינן דיבורא ובפרק החולץ (לקמן דף מז. ושם) אמרינן ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה יכול לפסול את בניך אלמא פלגינן דיבורא ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן [ע](דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד דאם נאמן לפסול עצמו איך יתכן שיהו בניו כשרים) אלא הא דפסלינן היינו לאוסרו בבת ישראל דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא או אם נגח שור של ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בעל דין והא דר' יהודה גופא קשיא ושם נפרש בעזרת השם: **באומר** אני הייתי עם הורגיו. אור"י דאע"ג דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו וכענין זה מפרש ר"ת ורבינו חננאל בפ' מי שאחזו (גיטין עג: ד"ה אמר) כאומר מעת שאני בעולם נעשה כאומר: **במגיזת** קפוטקיא. יש ספרים דגרסי במזיגת והוי כמו במגיזת עבראים(פ) כמו שמלה שלמה. ר"י: **טעמא** דב"ד הא בי תרי לא. ואע"ג דאמרינן בריש השולח (גיטין דף לב: ושם) דלתרי נמי בי דינא קרו להו מ"מ אור"י דדייק שפיר דמדתלי טעמא בבית דין ולא קאמר מפני שהיו ב' ש"מ דלא סגי הכא בתרי ועוד דומיא דחליצה דבג' אע"ג דאיכא מאן דמכשר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קד.) ביחידי הך תנא לא סבר לה כוותיה דחד ודאי לא מיקרי ב"ד ואיכא נמי רננה בחד: **לא** חשו חכמים לדבר זה. ואע"ג דשרי [ב] מ"מ בעל נפש יתרחק כדתני' עלה באלו טרפות (חולין דף מד: ושם) דן את הדין זיכה וחייב טימא וטיהר וכן העדים שהעידו כולם רשאים ליקח אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומה לו וא"ת הא אמרינן בסוף התקבל (גיטין דף סו. ושם) גבי חיישינן שמא תשכור עדים דיבורא אמרי מעשה לא עבדי וי"ל דכשמעידים שקר חשיב נמי מעשה כדפי' בקונטרס כיון דעל פיהם נגמר לסופר ולעדים לכתוב ולחתום דלא נגמר הדבר על ידיהם: **אמר** להו מתני' היא הנטען כו'. ולנטען על אשת איש לא דמי דהתם בדין שיוציא אם הוא אמת אסורה ליה אבל הכא שאסר את האשה בנדר אפילו אסרה שלא כדין כיון שגירשה בעלה שריא לחכם מדאורייתא ב):

אגירושין

מסורת הש"ס

א) כתובות יח: סנהדרין ט: כה., ב) [עי' רש"א], ג) [תוספתא פ"ד], ד) [שבת כט: וש"נ], ה) [תוספתא פ"ד ע"ש], ו) לקמן קא: בכורות לא., ז) [בכורות לו: ליתא יע"ש היטב], ח) נדרים עח: ע"ש ב"ב קב: קמא. בכורות לא., ט) [נ"ל דמגילה], י) גיטין סז., כ) [לקמן קא: קז:], ל) [ערכין ס. ב"ב עו.], מ) [לעיל כד: ע"ש], נ) [סנהדרין כ.], ס) ע"ש שהוא רמי בר חמא, ע) רש"ל מ"ז, פ) תרגום על נעי העברים במדבר לג פ' מ"ד,

◆

גליון הש"ס

גמ' והאמר (רב) אר"ח בר אבין. נ"ל [רבא] סדר הדורות בהקדמה אות ד: תוס' ד"ה לימא רב יוסף דאמר בר"י תימה דהכא וכו'. עיין תשובת רפד"ס חלק י"ד סימן רנד:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואין אדם משים את עצמו רשע אין עדותו:

◆

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה כנס מהו שיוציא אחכם ואמביא גט קאי. נ"ב וכ"כ הרמב"ם ושו"ע. אבל רשב"א כתב דלא קאי רק על מתני' א' על החכם וכ"ה בהר"ש להדיא וכ"מ בתוספתא ועפ"ו ועמ"ש רבינו באה"ע סימן יב ס"ק ב'ו: [ב] תוס' ד"ה לא כו' מ"מ ב"נ יתרחק. נ"ב אבל לטעם הירושלמי נ"ל דאף לכתחלה מותר ואין כאן הרחק דאל"כ נ"ל שאין שנים כו' אפילו בשביל שניהם כמו במקח ועמש"ש (ע"ש בס"ק ה'ו):

◆

תוספות ישנים

א) ועי"ל דשאני הכא שיש לנו לומר פלגינן דבורא דכשאמר פלוני רבעני מעתה נהרג הרובע בין לאונסו בין לרצונו ולא צריך תו לומר לאונסו או לרצונו ואח"כ כי אמר אחרי כן לרצוני פלגינן דבורא דמלתא דרכשו חשיבא בפני עצמה היא והוו כתרי דבורי אבל התם כי אמרו אנוסים היינו אין הדבור כלום עד שיפרשו אם מחמת ממון אם מחמת נפשות לכן לא שייך לחלק הדבור שאין זה בלא זה כלום: באומר אני הייתי עם הורגיו. יש גורסים בכ"ף פי' כ"ש דמהאי כשאומר הרגנוהו כמו אם היה אומר אני הייתי עם הורגיו והוי כדאמרי' בגיטין כאומר מעת שאני בעולם ויחא שאינו מגיה המשנה: ב) ולהך פי' נ"ל דכי בעי לעיל כנס מהו שיוציא לא קאי אלא אמכס שאסר וכו' דאי קאי אטולהי כדפי"ה לעיל מאי שנא דלא מפקינן הכא ברננה ובנטען מפקינן אף ברננה. דגם הכא אם הרננה אמת שמשקר מהאי דאמר מת הרגתיו אסורה לו מן התורה שעדיין אשת איש היא אלא ודאי לא קא בעי אלא אמכס שאסר האשה בנדר על בעלה:

◆

תוס' חד מקמאי

מוציא: **אמר** רב מנשה גולן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה: **הא** דתנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישאנה וקי"ל ביחיד מומחה ולפום הכי אם התירה ישאנה אבל בתלתא אפילו אסרו ישאנה משום שהם ב"ד ובבכורות פרק כל פסולי המוקדשים דכי אמרי' הפרת נדרים בשלשה הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ס"ל התם ואחד מהם חכם וליה הלכתא כוותיה ומקשינן התם מכלל דהנך כל דהו ומשנינן דמסברי להו וסברי: גרסינן בשלהי נדרים ההיא איתתא דכל יומא דמשמש מקדמא ומשיא לגברא יומא חד אייתא ליה מיא לממשא א"ל הא מילתא לא הות האידנא א"ל א"כ חד מהני נכרים דהוו הכא אמר ר"נ עיניה נתנה באחר וכו':

◆

מוסף רש"י

אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות בהודאת פיו, דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לשום עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע, שהרי תורה פסלה קרוב לעדות, והרג הרובע דפלגינן דיבורא ומהימנינן ליה לגבי חבריה ולא מהימנינן ליה לגבי דידיה לפסול לעדות (סנהדרין ט:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו (שם כה.). משם ראיה. בתמיה (סוכה כח.). מיאנה או שחלצה בפניו. אשה בפני החכם, מותר לישאנה, ואינו נחשד לומר על מנת כן התירה, מפני שהוא ב"ד. כלומר שלא הוא היה לבדו שם אלא בית דין שלשה היו שם (בכורות לא.) כלומר לא יחיד הוא שם דנימא בשבילו נתכוין, שהרי ב"ד היה שם ואין ב"ד פחות משלשה (לקמן קא.). ביחיד מומחה. בקי בגמרא, כלומר רב מובהק (רשב"ם ב"ב קכ:). עדים החתומים כו' לא חשו חכמים לדבר זה. מאחר שמכירין חתימתן לא חשו לומר שקר חתמו (גיטין סו.). הנטען. חשוד, כלומר שטוענים עליו דברי לעז (לעיל כד:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones